

Självständigt arbete i krigsvetenskap, 15 hp

<i>Författare</i> Kd Johan Birath, K3		<i>Program</i> YOP 06-09
<i>Handledare</i> Övlt Stefan Eriksson, MSS		
	<i>Beteckning</i>	
<p><u>Bataljonsspaning-ett verktyg i manöverkriget</u></p> <p>Den här uppsatsen har initierats av en upplevd känsla att spaningsförbanden i den svenska armén på senare tid har eftersatts vad gäller antal och hur de nyttjas. Från att ha funnits i stor mängd vid flertalet förband finn nu endast vissa bataljonsspaningsförband kvar. Hur dessa nyttjas kopplat till manöverbataljonernas strävan att tillämpa manövertänkande är också svårt att finna svar på i den litteratur som är aktuell i den svenska försvarsmakten.</p> <p>Mitt syfte med uppsatsen är att skapa en vetenskaplig text som redogör för hur bataljonsspaningen vid den luftburna bataljonen skulle kunna utnyttjas för att stödja bataljonen i dess strävan att lyckas med manöverkrigföring. Med min uppsats gör jag en ansats för att skapa en vetenskaplig text som svarar på frågan:</p> <p><i>Hur bör bataljonsspaningsplutonen nyttjas för att stödja bataljonen i dess genomförande av manöverkrigföring?</i></p> <p>För att svara på frågan använder jag mig i uppsatsen av en kvalitativ textanalys som jag i vissa fall kompletterar med intervjuer av inom området kunniga individer.</p> <p>Det resultat jag kommit fram till är tätt kopplat till hur bataljonen kan använda sig av bataljonsspaningsplutonen för att stödja det dynamiska beslutsfattandet i syfte att maximera möjligheten att tillskansa sig ett ledningsöverläge gentemot motståndaren. Till exempel vikten av att använda bataljonsspaningsplutonen på djupet mot bataljonens andrahands mål och beredduppgifter i syfte att möjliggöra ett högt stridstempo.</p> <p><u>Nyckelord:</u> Bataljonsspaning, Luftburen bataljon, Dynamiskt beslutsfattande, Manövertänkande</p>		

Abstract

This essay discusses how the Swedish air assault battalion could use its recon platoon to maximise their efforts to achieve manoeuvre warfare. The purpose with this essay is to clarify how to use the recon platoon in an effective way and to bring up some thoughts about the need for a manual on how to use recon platoons in light infantry battalions.

I have used literature that discusses the use of similar units to the air assault recon platoon and also literature that discusses how to lead a battalion in my efforts to clarify how the platoon should be used to support the battalions' effort to achieve manoeuvre warfare. With help of the literature I have made a discussion and finally I came to some conclusions about how to use the battalions' recon platoon in order to support the battalions' effort to achieve manoeuvre warfare. For example one conclusion is the importance to use the recon platoon towards the battalions' secondary objectives in order to gain a high tempo in operations.

Key words. Recon platoon, air assault battalion, manoeuvre warfare, decision making.

Innehållsförteckning.

Introduktion	4
Metod	5
Teori	8
Analys	13
Diskussion	20
Slutsatser	23
Sammanfattning	24
Förslag på vidare forskning	25
Slutord	25
Källförteckning	26
Bilaga 1. Intervjufrågor	27
Bilaga 2. Organisationsskisser	28

1. Introduktion.

1.1. Bakgrund, problem och syfte.

Jag anser att det går att uttyda en tendens inom Försvarsmakten (FM) gällande våra insatser utomlands. Insatserna med svenska förband har de senaste åren ökat samt verkar i framtiden gå mot förband av bataljons eller bataljonsstridsgrupps storlek. På Balkan har FM använt sig av bataljonsförband. I Afghanistan utökas truppnumreringen mot bataljonsstorlek. I *Nordic Battlegroup* (det snabbinsatsförband Sverige haft ansvaret för under första halvåret av 2008) har kärnan varit en bataljonsstridsgrupp. 2011 ansvarar Sverige återigen för en *battlegroup* som skall stå till EU:s förfogande och även denna gång utgörs denna av en bataljonsstridsgrupp.

Om man ser på utvecklingen av de svenska manöverbataljonerna har omorganisationerna och nedskärningarna av insatsorganisationen inneburit en kraftig reducering av de ingående spaningsförbanden. Från att det funnits fördelningsunderättelsekompanier, brigadspaningskompanier och bataljonsspaningsplutoner, finns i nuläget bara bataljonsspaningsplutoner kvar och de är under hård granskning i arbetet med insatsorganisation 2014 (IO14)^{1,2}.

I en bataljon/bataljonsstridsgrupp är spaningsplutonen en exklusiv resurs då det till skillnad från t.ex. manöverkompanierna oftast bara finns en till antalet. Således är det av största vikt att chefen utnyttjar sin/sina spaningsplutoner på ett effektivt sätt kopplat till tid, rum och uppgift.

Jag har själv tjänstgjort i spaningsenheter vid den luftburna bataljonen och upplevt att bataljonsspaningen inte alltid utnyttjas på bästa sätt. I diskussioner som jag fört med sakkunniga inom området har jag också kunnat skönja att kunskapen om hur och till vad spaningsplutonen skall nyttjas i vissa fall är bristfällig. Vid taktik utbildning på yrkesofficers programmet 06-09 har nyttjandet av bataljonsspaning varit i princip obefintlig. Även vid de övningsserier jag har deltagit i och förhört mig om har bataljonsspaningen vid den luftburna bataljonen oftast inte kunnat övas på ett realistiskt sätt.

Problemet som har föranlett min uppsats är således att det finns kunskaps brister inom flera olika områden om hur bataljonsspaningen bör användas för att stödja bataljonens strid och lösandet av sin uppgift.

Mitt syfte med uppsatsen är att skapa en vetenskaplig text som redogör för hur bataljonsspaningen vid den luftburna bataljonen skulle kunna utnyttjas bättre och effektivare för att stödja bataljonen i dess genomförande av manöverkrigföring. Frågan jag vill svara på är:

Hur bör bataljonsspaningsplutonen nyttjas för att stödja bataljonen i dess genomförande av manöverkrigföring?

---

¹ Insatsorganisation 2014 är för närvarande ett arbete som pågår inom försvarsmakten gällande omorganisation av den nuvarande insatsorganisationen.

² Intervju med Mj Per Ingemarson K3.

1.2. Avgränsningar och antaganden.

Jag inser att när och hur man bör nyttja spaningspluton till viss del skiljer sig beroende vilken bataljon jag undersöker. Jag har varken tid eller utrymme att undersöka försvarsmaktens samtliga bataljoner, utan avgränsar min undersökning till den luftburna bataljonen och dess spaningspluton. Att jag undersöker just den luftburna bataljonen beror på att jag själv tillhör och kommer jobba vid den bataljonen. Den luftburna bataljonen innehåller tre stycken olika spaningsplutoner med olika förmågor. Dels finns det indikationer från Markstridsskolan att vissa spaningsplutoner kan strykas och dels för att göra min undersökning mer lätt överskådlig kommer jag använda mig av en spaningspluton.

Den spaningspluton jag använder mig av är den som i bataljonens organisation benämns fjärrspaningspluton³, jag kommer dock att benämna den som bataljonsspaningspluton i uppsatsen. Jag har valt just den plutonen för att jag själv har tjänstgjort där och har således mer kunskap om dess verksamhet. Jag kommer också att avgränsa mig till att söka svaret på ställda frågor i en miljö som innebär en högintensiv⁴ konflikt nivå.

Lätta skyttebataljoner som strider till fots bör ha liknande användningsområden och erfarenheter gällande sina spaningsplutoner. Det innebär att eftersom jag valt en högintensiv konflikt som kontext och svenska moderna bataljonsförband har begränsade erfarenheter från den typen av konflikter kan jag undersöka erfarenheter från utländska bataljonsförband med liknande uppgifter. Till exempel den brittiska andra fallskärmsjägarbataljonens nyttjande av bataljonsspaning under Falklandskriget.

1.3. Forskningsetik

De personer som blivit intervjuade för uppsatsen har fått redogjort för sig syftet och omfattningen med uppsatsen. De har också godkänt att deras namn kommer att nämnas i källhänvisningar.

2. Metod.

2.1. Undersökningsmetod

Jag kommer i uppsatsen använda mig av en kvalitativ textanalys som jag kompletterar med information från personbaserade källor.

När jag analyserar teorin använder jag mig av de grundläggande förmågorna *ledning* och *underrättelser* som analysverktyg. Jag kan då komma fram till var i teorin förmågorna, *ledning* och *underrättelser* har stor betydelse för bataljonens manöverkrigföring. Förmågan *ledning* kommer främst analyseras med ett dynamiskt beslutsfattande som perspektiv och förmågan *underrättelser* med inhämtning som perspektiv. Begreppen dynamiskt beslutsfattande och inhämtning beskrivs i kapitel 3 teori sidorna 11 och 12.

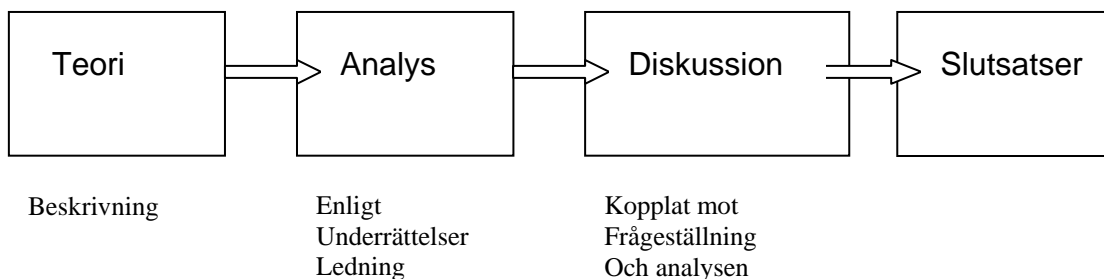
---

³ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarsmakten, 2006) s 33

⁴ Högintensiv konflikt= en konflikt med krigsliknande förhållanden där två eller flera parter aktivt strävar efter att med väpnade medel genomföra operationer i syfte att besegra motståndaren. Tidsfaktorn är också viktigt för begreppet då parterna i en högintensiv konflikt strävar efter ett relativt snabbt avgörande gentemot deras motståndare. Min egen definition.

Därefter kan jag i analysen komma fram till hur bataljonsspaningsplutonen kan bidra till de grundläggande förmågorna och därigenom skapa goda förutsättningar för bataljonens manöverkrigföring.

De slutsatser jag drar i analysen använder jag sedan i en diskussion kopplad mot min problemformulering ”hur bör bataljonsspaningsplutonen nyttjas för att stödja bataljonen i dess genomförande av manöverkrigföring”. Efter diskussionen presenteras mina slutsatser kopplat mot problemformuleringen.

2.2. Forsknings och studieläge.

Jag har inte funnit någon forskning som behandlar bataljonsspaning vid luftburen bataljon i en svensk kontext. Det finns dock en del skrifter som vidrör angränsande ämnen. I *Infanterireglements spaningsförband* från 1996 utgiven av FM finns det information hur bataljonsspaning för infanteribataljon skall användas. Det finns ett reglemente som heter *Brigadreglemente Armén Spaningsförband* från 2002, jag har valt att inte använda mig av det reglementet då det främst behandlar spaning vid mekaniserade förband Vid Livregementes husarer, K3 finns dock ett antal skrifter, utbildningsanvisningar och utbildningshandböcker som vidrör hur man skall använda spaningspluton vid luftburen bataljon.

2.3. Disposition och läsanvisning.

Uppsatsen är utformad så att den steg för steg behandlar problemformuleringen.

I kapitel 3 redogörs för den teori som ligger till grund för uppsatsen.

I kapitel 4 genomför jag en textanalys av teorin med de grundläggande förmågorna ledning och underrättelser som analys verktyg.

I kapitel 5 genomför jag en diskussion kopplad mot min problemformulering med textanalysen som grund.

I Kapitel 6 presenterar jag de slutsatser som jag kommit fram till i diskussionen.

2.4. Material och källkritik.

Jag har använt mig av ett par skriftliga källor samt några personbaserade källor. För att kunna fästställa hur man från Försvarmaktens sida vill att de svenska bataljonerna ska agera för att besegra motståndaren har jag använt mig av boken *Militärstrategisk doktrin* från år 2002. Den militärstrategiska doktrinen får anses som ett bra dokument för att beskriva hur Försvarmakten vill att de svenska militära medlen skall användas.

För att utröna hur en bataljon leds och vilka behov en bataljon har för att genomföra operationer har jag använt mig av två handböcker publicerade av den svenska Försvarmakten, *Metodhandbok ledning bataljon grunder* och *Handbok stridsgrupp/brigadstridsgruppsstab*. Eftersom handböckerna är utgivna av Försvarmakten och fortfarande aktuella ser jag dem som en bra källa för hur Försvarmakten vill att en bataljon skall ledas.

För att få information om vad ett svenskt lätt spaningsförband av infanteri-karaktär skall kunna lösa för uppgifter har jag vart tvungen att använda ett gammalt reglemente, *Infanterireglemente spaningsförband* från 1988. Jag inser att reglementet är något till åren och att det inte längre är aktuellt i Försvarmakten men jag väljer ändå att använda mig av det då sättet att nyttja infanteriförband inte har förändrat sig så mycket från 80-talet. Självfallet har en viss teknisk utveckling skett men det har inte begränsat spaningsförbandens förmågor. Jag anser alltså att det som var möjligt för ett svensk spaningsförband 1988 är möjligt för ett svenskt spaningsförband 2009. Självklart har det skett en teknisk utveckling men det ser jag inte som en begränsning utan bara som ett ytterligare stöd för spaningsförbanden att lösa dess uppgifter.

För att förstå hur den luftburna bataljonen vill genomföra sina operationer och även vilka förmågor bataljonen besitter har jag använt mig av dokumentet *Taktisk anvisning luftburen bataljon* från 2006. Dokumentet är enligt mig en bra källa till den luftburna bataljonens synsätt på hur den skall nyttjas. Dokumentet ger mig också information om vilka förband som ingår i bataljonen och vilka uppgifter dessa ska kunna lösa. Det finns ett dokument som heter *Ändring till taktisk anvisning luftburen bataljon* från 2008 som getts ut i syfte att komplettera *Taktisk anvisning luftburen bataljon* från 2006. Jag har läst in mig på ändrings dokumentet och i de fall det är aktuellt hänvisat till det.

Då moderna reguljära svenska spaningsförband inte deltagit i några större stridigheter under de senaste årtiondena har jag använt mig av boken *Goose Green* av författaren Mark Adkin för att se hur liknande förband från andra länder använts i strid. Boken beskriver 2:a fallskärmsjägarbataljonens strider vid Goose Green under Falklandskriget 1982. Boken ger ett seriöst intryck och författaren verkar seriös i sitt källarbete. Författaren har blandat källor genom att intervjua personer som stred i bataljonen med personer som stred mot bataljonen och genom att läsa order och sambandsloggar från bataljonen under kriget på Falklandsöarna 1982. Jag tycker källan är trovärdig men jag har som sagt bara den boken som källa vilket innebär att jag använder mig sparsamt med informationen och ser mer övergripande än på specifika detaljer.

I de fall som litteraturen inte kunnat svara på specifika frågor jag haft om den luftburna bataljonen och bataljonsspaningsplutonen i synnerhet har jag intervjuat personer som jag anser är sakkunniga inom ämnet. När det gäller bataljonsspaning har jag intervjuat Lt Henrik Björdén som varit både plutonchef för bataljonsspaningsplutonen i den luftburna bataljonen och gruppchef för en luftburen bataljonsspaningsgrupp i Nordic battlegroup. Jag anser att han är en trovärdig källa när det kommer till detaljer om bataljonsspaningsplutonen till exempel vilka uppgifter de får, vilken materiel de använder osv.

För att svara på mer generella frågor om den luftburna bataljonen och betydelsen av vissa militära termer har jag tillfrågat Major Per Ingemarson som är tillförordnad stabschef för regementsstaben vid Livregementets husarer K3.

3. Teori.

3.1. Luftburen bataljon.

Den luftburna bataljonen är en av Försvarsmaktens manöverbataljoner avsedd för nationella och internationella insatser. Bataljonen har förmåga att lösa strids, underrättelse och bekämpningsuppgifter. Bataljonen är särskilt lämpad för att användas vid lägre konfliktnivåer. Den urbana miljön är normerande och förbandet är särskilt avsett för insatser i urban miljö.

Den luftburna bataljonen är som namnet antyder särskilt utrustat och utbildat för att genomföra luftburna och luftmobila operationer.

Bataljonen har en särskild utvecklad och god förmåga att genomföra insatser samordnat med transporthelikopterförband och transportflyg. Bataljonen har även möjlighet att leda in långgräckviddiga bekämpningssystem, attackflyg och beväpnade helikoptrar mot mål.

I *Taktisk anvisning Luftburen bataljon* från 2006 kan jag utläsa den luftburna bataljonens fyra huvuduppgifter, H1-H4⁵ enligt gällande TOEM. Nedan återges uppgifterna ordagrant.⁶

Samordnat med flygstrids- och flygtransportförband (flygplan och /eller helikoptrar) inom ramen för luftmobila (hkp)⁷ och luftburna (flp)⁸ operationer:

1. I småbruten, betäckt och urbaniserad terräng slå försvarsgrupperat förband av kompani storlek skyddat av mindre stridsfordonsenheter.

2. Genomföra undsättningsoperationer såsom CSAR⁹ och Combat Recovery (inom en medium hotnivå) samt SAR¹⁰, evakuering av personal, eller förstärkning av egna enheter med trupp och eller materiel/sjukvårdsresurser.

---

⁵ H är ett begrepp som används i TOEM (Taktisk organisatorisk ekonomisk målsättning). H anger förbandets huvuduppgifter. TOEM är en order som styr verksamhet, ekonomi, organisation vid ett förband.

⁶ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarsmakten, 2006) s 4.

⁷ Hkp är en förkortning av helikopter.

⁸ Flp är en förkortning av flygplan.

⁹ CSAR förkortning av Combat Search and Rescue

¹⁰ SAR förkortning av Search and Rescue

3. I småbruten, betäckt och urbaniserad terräng ta terräng och försvara område/objekt och därvid utgöra etableringsstyrka.

4. Bidra till markoperativ kontroll genom ytövervakning, underättelseinhämtning och skydd av vitala områden, funktioner och infrastruktur.

Den luftburna bataljonen innehåller 820 man fördelade på bataljonsstab, lednings/underhållsskvadron, tre stycken identiska luftburna skvadroner samt en understödsskvadron.

Jag kan genom att kontrollera den teori avseende bataljonens uppgifter som jag kunnat hämta från litteraturen med den empiri jag erhållit genom intervjuer¹¹ fastställa att de uppgifter jag presenterat tidigare under punkten 2.1.1 är korrekta. Om jag ser till vilka uppgifter utländska förband av liknande karaktär löser är det till stor del liknande uppgifter¹². Något som framträder tydligt när jag väger samman fakta från litteratur gällande luftburna bataljoner och de intervjuer som rör den svenska luftburna bataljonen är att förbanden med luftburen karaktär genomför en mycket begränsad mängd luftburna eller luftmobila operationer utan används snarare som kvalitativa lätta markstridsförband i operationer i markarenan. Något som ytterligare tyder på att så skulle vara fallet är att FM i november 2008 roterar ned en luftburen skvadron till Afghanistan där förbandet i största utsträckning uppträder som ett "vanligt" infanteriförband och bl.a. förstärkts med pansarterrängbilar¹³.

De slutsatser jag kan dra är att den luftburna bataljonen löser stridsuppgifter som att ta terräng, slå en svagare försvarsgrupperad fiende samt försvara terräng mot en starkare fiende. Bataljonen är särskilt utbildad för att samverka med enheter från luftarenan i syfte att nå nyckelterräng som är svåråtkomlig för andra förband.

3.2. Bataljonsspaningspluton

Bataljonsspaningspluton består av 24 man fördelade på tre grupper om åtta man i varje grupp. Uppdelningen på tre grupper innebär att plutonen kan uppträda i tre riktningar. Gruppen består av en gruppchef (officer), stf gruppchef (soldat), två skarpskyttar med tillika befattning kulspruteskytt, två förare med tillika befattning kulspruteskytt, en signalist samt en sjukvårdare med tillika befattning signalist.¹⁴ Gruppen är utrustade med två lätta terrängfordon för egen rörlighet samt en mängd olika radiosystem för egen ledning och för samverkan med andra markförband samt samverkan med flygförband.

Något som är unikt för den luftburna bataljonens bataljonsspaningspluton är att den är speciellt utbildad för att rekognosering, övervakning och invisning av landningszoner (LZ).

---

¹¹ Intervjuer med Lt Björdén och Mj Ingemarson.

¹² Här har främst en brittisk fallskärmsjägarbataljon studerats, dels vid dess insats under Falklandskriget och dels under dess insats i södra delarna av Afghanistan. Källor som legat till grund har varit: Adkin Mark, Goose Green (London, Cassel & Co, 2000), samt egna erfarenheter vid samtal med personal från 16th Air Assault brigade (Storbritannien)

¹³ Intervju Mj Ingemarson

¹⁴ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarsmakten, 2006) s 16 och s 33.

Plutonen har utbildning och utrustning för att bemästra rekognosering och invisning till ett flertal olika typer av landningszoner. De olika typerna av landningszon (LZ) som plutonen kan upprätta är:¹⁵

- LZ för helikopter.
- LZ för truppfällning med fallskärm
- LZ för fallskärmsfällning av materiel
- Temporär LZ (TLZ) för landning av flygplan, såsom t.ex. Tp84 Herkules.

Plutonen skall kunna användas för att öka chefens omvärldsuppfattning och det sker främst genom rörlig eller fast spaning. Den rörliga spaningen skall kunna genomföras både öppet och dolt samt till fots eller från fordon. Den fasta spaningen skall kunna ske öppet eller dolt och från förberedda observationsplatser (OP) såväl som från tillfälliga OP. Plutonen skall kunna genomföra spaning både när bataljonen är under anfall och vid försvar. Plutonen har krav på sig att kunna rapportera enligt följande rapporteringsmall (kallad 7S):¹⁶

Stund, Ställe, Styrka, Slag, Sysselsättning, Symbol, Sagesman, (Stridsvärde), (Skiss)

Bataljonsspaningspluton skall kunna genomföra eskortering av andra förband, materiel och personer.¹⁷

Bataljonsspaningspluton skall kunna rekognosera framryckningsväg och svara för invisning av bataljonen när den är fordons eller fotburen.¹⁸

Plutonen har särskilda krav på sig gällande dess rörlighet. Den skall kunna förflytta sig till fots och i fordon (på marken och i luften). På marken skall plutonen kunna förflytta sig dolt under långa tidsperioder (mer än 3 dygn).

Plutonen skall ha förmåga att med hjälp av alternativa innästlingsmetoder luftlandsätta på platser där helikopter inte kan landa.

Plutonen skall även kunna hämtas från platser där helikopter inte kan landa.

Plutonen skall i småbruten och urbaniserad terräng under alla ljusförhållanden kunna understödja bataljonens strid med direktriktad eld.

3.3. De grundläggandeförmågorna

Krigföringsförmåga kan beskrivas som sex olika militära basförmågor:¹⁹

- *Verkan*. Förmågan att påverka motståndaren.
- *Uthållighet*. Det stöd som stridskrafterna behöver för att kunna vara operativa under en längre tid.

---

¹⁵ Intervju med Lt Björdén

¹⁶ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 27,28,33, 54-65

¹⁷ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 33

¹⁸ Intervju med Lt Björdén

¹⁹ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 5

- *Rörlighet*. Genom rörlighet kan stridskrafter förflytta sig för att lösa tilldelade uppgifter.
- *Ledning*. Samordning av handlingar och resurser för att nå ett visst mål.
- *Underrättelse*. Omfattar bearbetad och värderad information. Förmågan underrättelser är uppbyggd av en cykel som benämns und-cykeln²⁰ och innefattar inhämtning av information – bearbetning och analys av informationen – Delgivning av den bearbetade informationen (underrättelser) – planering och inriktning för inhämtningen.
- *Skydd*. För våra resurser i syfte att bevara vår handlingsfrihet.

3.4. Manövertänkande.

När jag läser litteraturen kan jag snabbt konstatera att de svenska manöverbataljonerna skall präglas av ett manövertänkande.²¹ Manövertänkandet är den militär teoretiska grunden för hur förbanden på slagfältet skall handla för att tillämpa manöverkrigföring. Vad är då enligt svenskt synsätt grunden i manövertänkande?:

Grunden för manövertänkande är bl. a att utnyttja kritiska sårbarheter samt att ständigt sträva efter initiativet, vilket underlättas av uppdragstaktik.²²

Eller:

- Tillämpa den indirekta metoden och utnyttja kritiska sårbarheter.
- Ständigt sträva efter initiativet, vilket underlättas av uppdragstaktik.²³

Strävan med manövertänkande är att åsamka motståndaren en systemchock vilket innebär att man försöker lamslå motståndarens vilja till fortsatt kamp.²⁴

Initiativet har en betydelsefull roll för bataljonens strid. Sambandet mellan manövertänkande och initiativet beskrivs i *Metodhandbok Ledning bataljon grunder* där beslutscykeln används som modell. Beslutscykeln beskrivs enligt följande:²⁵

upptäcka-bedöma-fatta beslut-agera.

I litteraturen skrivs det mycket om att strävan skall vara att ”komma innanför” fiendens beslutscykel eller med andra ord att ta sig igenom beslutscykeln snabbare än motståndaren.

---

²⁰ Försvarsmaktens underrättelsehandbok del 1, (Försvarsmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7745-774121, 1998) s 8

²¹ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarsmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 7

²² Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarsmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 7

²³ Militärstrategisk doktrin (Försvarsmakten, Stockholm, 2002) s 81

²⁴ Militärstrategisk doktrin (Försvarsmakten, Stockholm, 2002) s 81

²⁵ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarsmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 7

Det som uppnås genom att ”komma innanför” motståndarens beslutscykel är att motståndaren tillslut halkar så långt efter oss i beslutsfattandet att hans handlande blir irrelevant.

För att lyckas med att ta och bibehålla initiativet krävs att vi hela tiden strävar efter att upprätthålla en korrekt lägesuppfattning så att våra beslut blir relevanta och ger oss ett övertag i beslutscykeln gentemot vår motståndare.

I Metodhandbok Ledning bataljon grunder uttrycks detta som att uppnå ledningsöverläge.

Ledningsöverläge innebär att vi upptäcker, bedömer, fattar beslut och agerar snabbare och mer ”korrekt” än vad vår motståndare gör.²⁶

För att lyckas med att applicera manövertänkande vid bataljonerna krävs att vi hela tiden strävar efter att uppnå ledningsöverlägsenhet och när vi har uppnått det strävar efter att öka överlägsenheten gentemot vår motståndare, då ledningsöverlägsenhet är ett temporärt tillstånd som snabbt kan vända.²⁷

Litteraturen beskriver vidare att för att förkorta beslutsfattandet (i syfte att snabbare än motståndaren ta oss igenom beslutscykeln) identifieras i förväg beslutstillfällen och underättelsebehov med tillhörande handlingsalternativ.²⁸

Man strävar således efter det som kallas ett dynamiskt beslutsfattande vilket av litteraturen definieras på följande sätt:

Med ”dynamiskt beslutsfattande” avses en serie av beslut, där besluten är beroende av varandra, av hur omvärlden förändras samt att besluten sker i realtid.²⁹

Det innebär alltså att vi måste ha en förmåga att uppfatta hur omvärlden förändras och vad vår anpassning till omvärlden innebär för våra beslutsmöjligheter på sikt.

Underättelseinhämtning är således av största vikt för det dynamiska beslutsfattandet så att de beslut som fattas, görs på rätt lägesuppfattning vid rätt tidpunkt. Den dynamiska beslutsfattningen fungerar också som en motor i identifieringen av beslutskritisk information och hur vår underättelsetjänst skall nyttjas för att inhämta den informationen.

Beslutstillfällen är som jag redan nämnt en viktig del inom det dynamiska beslutsfattandet.

Beslutstillfällena utvecklas med underättelsebehov och handlingsalternativ. T.ex:

Beslutstillfälle: När bataljonen är 1 km från bebyggelsen MÖLLTORP

Undbehov: Finns fientliga pansarförband i Mölltorp?

Handlingsalternativ 1: Nej=ta bebyggelsen.

Handlingsalternativ 2: Ja= kringgå bebyggelsen.

---

²⁶ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004.), s 8

²⁷ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004.), s 8

²⁸ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004.), s 11

²⁹ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004.), s 16

3.5. Sammanfattning teori.

När jag nu går vidare i min analys av den presenterade teorin kommer jag som tidigare nämnt använda mig av de grundläggande förmågorna ledning och underrättelser, som ett analysverktyg för att analysera spaningsplutonens betydelse för bataljonens strävan efter manövertänk.

Manövertänkandet kommer främst analyseras gentemot förmågan ledning kopplat mot den dynamiska beslutsfattningen. Den teori som är kopplad mot förmågan underrättelser kommer främst analyseras avseende bataljonens inhämtning.

4. Analys.

4.1 Underättelsefunktionens betydelse för manövertänkandet.

I teorin jag presenterat gällande manövertänkande framstår vissa begrepp som synnerligen viktiga för att lyckas med tillämpningen av manövertänkande vid ett militärt förband. T.ex. dynamiskt beslutfattande, ledningsöverläge och att ta och bibehålla initiativet. Gemensamt för dessa begrepp är att de är tätt kopplade med grundförmågorna ledning och underrättelser och därför har jag i min metod valt att använda mig av just dessa grundförmågor när jag gör min textanalys.

Som jag tidigare nämnt är grunden för den svenska försvarsmaktens agerande manövertänkande. Grunden för manövertänkande beskrivs i den svenska militärstrategiska doktrinen som:³⁰

- Tillämpa den indirekta metoden och utnyttja kritiska sårbarheter.
- Ständigt sträva efter initiativet, vilket underlättas av uppdragstaktik.

Den indirekta metodens strävan är att undvika konfrontation med motståndaren där denne är stark utan istället systematiskt utnyttja motståndarens svagheter.³¹

Avgörande för den indirekta metoden är vår möjlighet att identifiera avgörande punkter där motståndaren är svag eller inte förväntar sig påverkan, så kallade kritiska sårbarheter. Förmågan underrättelser ter sig således ytterst viktig för att identifiera motståndarens kritiska sårbarheter.

Eftersom krigets natur är en dynamisk företeelse uppstår nya kritiska sårbarheter efter hand till följd av vårt eller motståndarens agerande.³²

För att kunna utnyttja uppkomna sårbarheter måste vi sträva efter att ta och bibehålla initiativet i syfte att uppnå ledningsöverläge.

En god lägesuppfattning är av största vikt för att kunna ta initiativ mot t.ex. uppkomna kritiska sårbarheter hos motståndaren.

Två grundläggande faktorer för att vi skall erhålla ledningsöverläge är att vi upptäcker och bedömer information snabbare än vår motståndare, alltså kan jag återigen konstatera att förmågan att inhämta underrättelser är av största vikt.³³

---

³⁰ Militärstrategisk doktrin (Försvarsmakten, Stockholm, 2002) s 81

³¹ Militärstrategisk doktrin (Försvarsmakten, Stockholm, 2002) s 82

³² Militärstrategisk doktrin (Försvarsmakten, Stockholm, 2002) s 85

³³ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarsmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 10

För att uppnå ledningsöverläge och på så sätt skapa bra möjligheter för bataljonen att tillämpa manöverkrigföring förespråkar *Metod handbok ledning bataljon grunder* att vi bör tillämpa oss av ett dynamiskt beslutsfattande.³⁴ Enligt *TALBB (Taktisk anvisning luftburen bataljon)* framgår det att det dynamiska beslutsfattandet är eftersträvansvärt när det gäller ledningen av bataljonen.³⁵

En grundsten i det dynamiska beslutsfattandet är väl identifierade under rättelsebehov. Det är också av största vikt att under planeringen och genomförandet ha identifierat beslutstillfällen med sammankopplade under rättelsebehov.³⁶

I *Metod handbok ledning bataljon grunder* anges bl.a. följande som nödvändigt för att genomföra dynamiskt beslutsfattande:³⁷

- Möjligheten att identifiera vad som händer (uppföljningsplan, under rättelseinhämtning, rapporter, SLB).

När det gäller tidpunkten för beslutsfattande skrivs följande:³⁸

Beslut i rätt tid är således att fatta beslut så sent som möjligt men ändå beakta mottagarens behov av tillräcklig tid för förberedelser.

I *Handbok stridsgrupp/brigadstridsgruppsstab* pekas ett av målen för den taktiska underrättelsetjänsten ut som:³⁹

Målet för den taktiska underrättelsetjänsten är att kontinuerligt kunna presentera lägesförståelse.

Jag har i litteraturen kunnat läsa mig till att underrättelser är en av förutsättningarna för att kunna tillämpa det eftersträvade dynamiska beslutsfattandet.

När det kommer till att fatta beslut i rätt tid tror jag att förmågan underrättelser är synnerligen viktig. Det uttrycks att strävan är att fatta beslut så sent som möjligt. Om bataljonen har en god förmåga till underrättelseinhämtning och på så sätt en god förutsättning för att uppnå lägesförståelse anser jag att besluten kan fattas senare än om så inte varit fallet. Kan aktuella underrättelser och på så sätt lägesförståelse också spridas inom bataljonen på ett snabbt sätt bör det minska ordermottagarnas behov av förberedelsetid vilket innebär att besluten ytterligare kan senareläggas. Alltså med en god inhämtning av aktuella underrättelser och snabb spridning av dessa inom bataljonen kan bataljonen ta beslut så sent som möjligt.

Genom att ta beslut så sent som möjligt ökar bataljonens chanser att påverka motståndaren på rätt sätt i fråga om när, var, hur samt i vilket syfte.

---

³⁴ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 12

³⁵ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 81

³⁶ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 13

³⁷ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 17

³⁸ Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004,) s 17

³⁹ Handbok Stridsgrupp/Brigadstridsgruppsstab (Förhandsutgåva, Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7739-352019, 2008) s 110

Ett exempel på vad jag just beskrivit skulle kunna vara att bataljonen i sin stridsplan vid ett anfallsföretag har gett en skvadron order att ta stridsställning för att därifrån understödja bataljonens anfall med direktriktad eld. Den kontinuerligt uppdaterade lägesbilden som underättelseenheterna står för gör att bataljonen in i det sista kan vänta med att ge order om var stridsställningen skall tas. Det i sin tur ökar sannolikheten att skvadronen som skall understödja hamnar på rätt plats för att uppnå syftet med dess uppgift.

Så här långt i min textanalys har jag kommit fram till följande:

- När det gäller att tillämpa en indirekt metod är förmågan underrättelse viktig för att definiera avgörande punkter och kritiska sårbarheter.
- För att tillskansa sig ett ledningsöverläge över motståndaren bör bataljonen använda sig av ett dynamiskt beslutsfattande.
- För att lyckas tillämpa ett dynamiskt beslutsfattande måste förmågan underrättelse användas och framförallt presentera en lägesbild som leder till en lägesförståelse.
- Det är av stor vikt att snabbt kunna sprida en aktuell lägesbild inom bataljonen så att alla får en god lägesförståelse.

4.2 Underättelsefunktionen under planeringsprocessen, med ett dynamiskt beslutsfattande som perspektiv.

Under själva planeringsprocessen inför en insats nyttjas underrättelser som planeringsunderlag och som ett underlag för att göra riskbedömningar.

Under planeringsprocessen inriktas främst underrättelsetjänsten för att svara på frågor som är avgörande för chefens beslut. När själva insatsen påbörjats inriktas den taktiska underrättelsetjänsten som tidigare nämnts mot att skapa en så riktig lägesbild som möjligt.⁴⁰

Under planeringsprocessen identifieras vilka underättelsebehov som finns och dessa delas in i skeden i syfte att lättare kunna styra inhämtningen i frågor som när, var, hur och av vem som ska genomföra inhämtningen. För att tydliggöra detta upprättas en underättelseinhämningsplan där det bl.a. framgår vem som inhämtar vad, prioriterade underättelsebehov och vilka som utgör inhämningsreserv.⁴¹

Jag anser att vikten av att avdela en inhämningsreserv torde vara av stor vikt och gå helt i linje med det dynamiska beslutsfattandet. Som jag redan skrivit så är det dynamiska beslutsfattandet ett svar på att slagfältet är under ständig förändring och svårt att förutspå.

---

⁴⁰ Handbok Stridsgrupp/Brigadstridsgruppsstab (Förhandsutgåva, Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7739-352019, 2008) s 251

⁴¹ Handbok Stridsgrupp/Brigadstridsgruppsstab (Förhandsutgåva, Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7739-352019, 2008) s 268, 274

Just därför blir tillgången till en inhämtningsreserv viktig då händelser börjar ske på ett sätt som vi inte lyckats förutse med våra redan insatta inhämtningsresurser. Det är också viktigt i och med den grundläggande tanken att ta och bibehålla initiativet, när ett tillfälle uppenbarar sig behövs en inhämtningsreserv för att till fullo lyckas utnyttja det.

I *Infanterireglemente spaningsförband* från 1988 skrivs det om vikten av en avdelad spaningsreserv. Spaningsreserven skall kunna användas för att lösa beredduppgifter eller som jag redan påpekat sättas in när ett gynnsamt tillfälle uppstår. Den är också av stor vikt för att säkerställa en uthållighet hos spaningsförbanden. Desto större osäkerhet som råder kring läget desto större bör spaningsreserven vara.⁴²

Anledningen till att ha en större spaningsreserv vid ett osäkert läge är för att när läget börjar klarna (om t.ex. vad som skall inhämtas) ha en större möjlighet till att kraftsamla spaningsresurser mot det som är avgörande för chefens beslutsfattande. När spaningsreserven används borde det ur en lednings och underrättelse synpunkt vara viktigt att skapa en ny spaningsreserv. Anledningen till behovet av att skapa en ny spaningsreserv är att kunna ta eller bibehålla initiativet när situationer som är gynnsamma eller oförutsedda uppkommer, alltså helt i linje med manöverkrigföringens grundtankar.

Alltså:

- Underrättelseinhämtningen inriktas under planeringsprocessen inför en insats, mot att svara på frågor som är avgörande för chefens beslut.
- Under genomförandet av en insats bör det finnas en avdelad inhämtningsreserv för att till fullo kunna utnyttja uppkomna situationer och på så sätt ta initiativet.
- När inhämtningsreserven utnyttjas bör en ny reserv avdelas.

4.3 Den Luftburna bataljonen och dess underättelseinhämtning.

Då är det dags att se närmare på den luftburna bataljonens förmåga till underättelseinhämtning.

Vid luftburna operationer inleder bataljonen operationen med en rekognosering av en temporär landningszon. Därefter eller i samma skede innästlas en förstyrka som rekognoserar, förbereder och visar in vid den temporära landningszonen. Inför en luftburn operation är det också av stor vikt att underättelseförband positionsbestämmer de av motståndarens förmågor som inte får påverka operationen så att dessa kan nedkämpas.⁴³

Den luftburna bataljonen är dimensionerad för att kunna ta ett anfallsområde med en bredd av två till fem kilometer och ett anfallsmål med en bredd av 500-1000 meter.

---

⁴² Infanterireglemente Spaningsförband, (Stockholm, Försvarmakten, 1988, materielnummer M7741-111612) 6:11

⁴³ Taktisk anvisning luftburn bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 12

Innan anfallet sätts igång är strävan att spaningsförband spanar mot eller rekognoserar anfallsmålet⁴⁴

I *TALLB* framgår det att bataljonen skall i urbaniserad såväl som i småbruten terräng kunna spana inom ett område på sex kvadratkilometer och därefter övergå till spaning mot tre stycken punktmål upp till tre dygn.⁴⁵ Det innebär att bataljonen har möjlighet att med egna resurser inhämta underrättelser inom sitt anfallsområde och mot sitt anfallsmål.

Då bataljonsspaningsplutonen endast består av tre stycken spaningsgrupper innebär det att bataljonen måste avdela mer spaningsresurser för att kunna lösa uppgiften att spana över en yta på 6 kvadratkilometer.⁴⁶

Alltså:

- Vid en luftburen operation innästlar bataljonen en förstyrka för rekognosering och förberedelser av en TLZ. Underättelseförband måste positionsbestämma förmågor hos motståndaren som inte får påverka operationen så dessa kan nedkämpas.
- Bataljonen skall kunna spana över en yta på 6 kvadratkilometer vilket innebär att bataljonen med egna resurser skall kunna spana inom sitt anfallsområde mot sitt anfallsmål.
- För att kunna spana inom hela sitt anfallsområde måste bataljonen avdela mer spaningsresurser utöver bataljonsspaningsplutonen.

Vid försvar är bataljonen dimensionerad för att försvara ett område med en bredd och djup av två kilometer.⁴⁷ I *TALBB* nämns specifikt följande rörande bataljonens försvarsstrid i urbaniserad miljö:

Motståndaren bekämpas tidigt med patruller, t.ex. spaningsenheter, prickskyttar, eldledare samt indirekt eld.⁴⁸

Således ter det sig troligt att vid försvarsstrid ges spaningsenheterna spaningsuppgifter gällande fiendens verksamhet och eventuellt stridsuppgifter såsom eldöverfall med indirekt eld och prickskyttar.

Vid fördröjningsstrid framgår det i *TALBB* att bataljonen utgångsgrupperas på olika sätt beroende på hur gott underättelseläge bataljonen har om motståndarens verksamhet, där ett gott underättelseläge ger störst möjlighet till framgång.⁴⁹

---

⁴⁴ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 55

⁴⁵ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 28,36

⁴⁶ Intervju Lt Björdén

⁴⁷ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 61

⁴⁸ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 63

⁴⁹ Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) bild s 64

Vid försvarsstrid drar jag följande slutsats:

- Vid försvarsstrid och fördröjningsstrid ges spaningsenheterna spaningsuppgifter som syftar till att fastställa motståndarens verksamhet. Eventuellt kan spaningsuppgifterna kompletteras med stridsuppgifter, då främst med prickskyttar.

Bataljonen har enligt *TALBB* en mängd olika enheter att använda för underättelseinhämtning. I de Luftburna skvadronernas (läs skytteskvadronernas) uppgiftsställning står det att ner till enskild grupp kunna genomföra fast och rörlig spaning.⁵⁰

Med understödsskvadronen skall bataljonen i småbruten och urbaniserad terräng i alla ljusförhållanden kunna spana inom ett område av två gånger 3 kilometer samt genomföra fast spaning mot tre stycken punktmål. Även i understödsskvadronen skall det ner till enskild grupp kunna genomföras fast och rörlig spaning.⁵¹

Genom att läsa i *TALBB* har jag kommit fram till följande slutsats:

- I den luftburna bataljonen finns fyra stycken skvadroner som ner till enskilda grupper skall kunna genomföra fast och rörlig spaning.

Som jag tidigare konstaterat är en snabb rapportering av information och delgivning av underrättelser viktig för att skapa en korrekt lägesbild i syfte att uppnå lägesförståelse. Vikten av det påpekas med all tydlighet i *TALBB*:

*Endast rapporter som når mottagaren i tid är av värde!*⁵²

För bataljonen och specifikt för spaningsförbanden finns riktlinjer för att möjliggöra och säkerställa snabb rapportering. Alla ingående förband har sambandssystem som möjliggör att rapporter snabbt kan spridas ner till enskild soldat. Bataljonsspaningsplutonen har ett flertal olika sambandssystem för att säkerställa att de kan rapportera oavsett hur långt ifrån bataljonen de befinner sig.⁵³ Avseende rapportering kan jag konstatera följande:

- Det är av stor vikt att rapporter snabbt når högre chef och att viktiga sådana snabbt kan spridas inom bataljonen.
- Det finns goda förutsättningar för spridandet av information inom bataljonen då goda sambandssystem och riktlinjer för rapportering finns.

Den luftburna bataljonens bataljonsspaningspluton består som sagt av tre grupper med en officer som gruppchef för vardera grupp. Att just en officer är gruppchef borde enligt mig innebära att grupperna är mer kvalificerade att få spaningsuppgifter där förslag i syfte att stödja bataljonschefens beslutsfattande skall ges.

---

⁵⁰ Taktisk anvisning luftburn bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 22

⁵¹ Taktisk anvisning luftburn bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 27

⁵² Taktisk anvisning luftburn bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006) s 98

⁵³ Intervju Lt Björdén.

Alltså förutsätter jag att officerare med en större utbildning inom t.ex. militärteori och taktik torde ha en bättre förmåga att ta initiativ vad gäller inhämtning av information som är avgörande för högre chefs beslutsfattande.

Bataljonsspanings pluton har möjligheten att innästla och urnästla från luften till platser där helikoptrar inte kan landa. Plutonen har också sambandssystem för att verka långt från övriga bataljonen. Det innebär att plutonen är lämplig för att inhämta underrättelser på platser som är svårtillgängliga för andra enheter inom bataljonen. Slutsatser gällande bataljonsspaningsplutonen är alltså:

- Spaningsgrupperna torde ha en bättre förmåga än att tyda information hos t.ex. motståndaren än andra grupper inom bataljonen, som följd av att de har en officer som gruppchef.
- Bataljonsspaningsplutonen är lämplig för att inhämta information på platser som ligger långt ifrån bataljonen eller som är särskilt svårtillgängliga för övriga grupper inom bataljonen. Det grundar jag på dess större förmåga till rörlighet och dess goda tillgång till olika sambandssystem.
- Ett stort särskiljande drag från övriga plutoner inom bataljonen är bataljonsspaningsplutonens förmåga att rekognosera, förbereda och hantera olika typer av landningsplatser.

Utöver detta så kan bataljonsspaningsplutonen lösa samma spaningsuppgifter som övriga förband inom bataljonen.

4.4 Bataljonsspaningsplutonen och strid.

När det gäller vilka stridsuppgifter man kan ge till bataljonsspaningsplutonen har det varit svårt att finna svar i *TALBB* och via intervjuer så därför har jag i det fallet tagit hjälp av litteratur som gäller snarlika plutoner.

I *Infanterireglemente Spaningsförband* från 1988 anges följande stridsuppgifter som möjliga för en spaningspluton:⁵⁴

Störa	Försvåra fiendens verksamhet i visst avseende eller inom visst område
Eldöverfall	Tillfoga fienden förluster genom överraskande beskjutning
Ta	Besätta viss terräng
Försvara	Förhindra fienden att ta och utnyttja angiven terräng eller anläggning
Fria kriget	Enligt respektive förbandschef

⁵⁴ Infanterireglemente Spaningsförband, (Stockholm, Försvarmakten, 1988, materielnummer M7741-111612) s 5:4

Det står också tydligt uttryckt att spaningsförbanden i det längsta skall undvika strid då de inte är utrustade eller har den stridsuthållighet som skytteförbanden i bataljonen. Varvid stridsuppgifterna eldöverfall och störa som innebär en lägre ambitionsnivå gällande striden ter sig mest rimliga och även överensstämmer bäst med den information jag redovisat ur *TALBB* gällande försvarsstrid i urbaniserad miljö.

När jag kontrollerar vilka stridsuppgifter spaningsplutonen tillhörande den brittiska 2.a fallskärmsjägerbataljonen löste under falklandskriget år 1982 visar det sig dock att spaningsplutonen övergått från spaning till att anfälla och ta terräng med övriga bataljonen.⁵⁵ Jag anser att det styrker att uppgifter såsom ta och försvara är fullt möjliga för bataljonsspaningsplutonen även om det i det längsta skall undvikas.

Alltså:

- Stridsuppgifter skall undvikas att ges till bataljonsspaningsplutonen. Det är dock fullt möjligt för plutonen att lösa stridsuppgifter som störa, eldöverfall ta, försvara.

5. Diskussion.

5.1 Den luftburna bataljonens underättelseinhämtning under planeringsprocessen.

Tanken med manöverkrigföring är att vi skall välja var vi engagerar motståndaren. Alltså att vi genomför våra insatser på platser där vi har stora chanser att nå framgång och effekten hos motståndaren blir att han får stora problem med att fortsätta föra en effektiv strid gentemot oss. Inför en operation bör således bataljonens underättelseinhämtning riktas mot att finna dessa platser eller tillfällen hos motståndaren.

Bataljonsspaningsplutonen är väl lämpad för att inhämta information om var motståndarens kritiska sårbarheter är belägna. Inför en operation med bataljonen är bataljonsspaningsplutonen lämplig att använda på grund av dess särskilda egenskaper. Bataljonsspaningsplutonen har goda möjligheter att verka långt ifrån övriga bataljonen, som torde vara eftersträvsvärt vid planeringsprocessen inför en operation. Anledningen till bataljonsspaningsplutonens förmåga att verka på djupet är dels dess förmåga till rörlighet som är bättre än övriga enheter inom bataljonen och dels dess förmåga att rapportera över alla avstånd som följd av dess goda tillgång till sambandssystem. Utöver det så är spaningsgrupperna i plutonen ledda av en officer som enligt mig borde ha större möjligheter att tolka information och komma med förslag som är viktiga för bataljonchefens beslutsfattande.

Alltså:

- Bataljonsspaningsplutonen är särskilt lämpad att under planeringsprocessen inför en operation inhämta underrättelser om motståndaren.

Vid luftburna operationer ter det sig självklart att använda sig av bataljonsspaningsplutonen som förstyrka. De kan då inhämta information om motståndaren för att stödja planeringen av bataljonens stridsplan, till exempel var

---

⁵⁵ Adkin Mark, Goose Green (London, Cassel & Co , 2000) s 123

förbekämpning av långräckviddiga vapensystem erfordras. Den främsta anledningen för att använda bataljonsspaningsplutonen är dock dess förmåga att rekognosera landningsplatser. De kan sedan med hjälp av sina långräckviddiga sambandssystem ge bataljonen underlag för var och hur luftlandsättningen bör genomföras. Bataljonsspaningsplutonen har sedan förmågan att hantera landningsplatsen och leda in förbanden för landning.

Om behovet finns kan sedan bataljonsspaningsplutonen eller del av den kvarstanna vid landningsplatsen för att understödja bataljonen med att leda in mer förband eller underhåll till landningsplatsen. De kan också rekognosera och hantera nya landningsplatser för till exempel förstärkningar, underhåll och sjuktransporter. Jag anser att det vid ett läge då kravet på spaningsförband är litet torde vara en bra uppgift för plutonen att leda arbetet med landningsplatser. Då kan plutonen dels återhämta efter dess uppdrag som förstyrka dels leda in mer förband och underhåll till landningsplatsen/er och med delar av plutonen utgöra bataljonens spaningsreserv.

Jag anser att:

- Vid luftburna operationer utgör bataljonsspaningsplutonen förstyrka med uppgift att inhämta underrättelser om motståndaren och lämpliga landningsplatser. Därefter bör de hantera landningsplatsen och om möjligt fortsätta stödja bataljonen från landningsplatsen som till exempel spaningsreserv.

5.2 Den luftburna bataljonens underättelseinhämtning vid operationer mot motståndaren.

När bataljonen genomför en operation mot motståndaren på marken är den i stort behov av en väl fungerande underättelseinhämtning.

Vikten av underättelseinhämtningen är främst för att skapa sig en god lägesförståelse som i sin tur bidrar till att uppnå ett ledningsöverläge gentemot motståndaren.

Bataljonen har flera ingående enheter som kan användas för inhämtning i form av fast och rörlig spaning. Jag anser att bataljonen bör använda sig av andra enheter⁵⁶ än bataljonsspaningsplutonen för att genomföra inhämtning i närområdet, t.ex. bataljonens första anfallsmål. Anledningen till det är att istället utnyttja bataljonsspaningsplutonen för att spana på djupet mot t.ex. bataljonens andra hands mål eller beredd uppgift. Anledningarna till att använda bataljonsspaningsplutonen på det sättet är flera. Bataljonsspaningsplutonen har som tidigare sagts en mycket god förmåga till rörlighet antingen med egna fordon eller genom lufttransport samt en god förmåga att rapportera sina resultat. Utöver det så anser jag att det faktum att bataljonsspaningsplutonens grupper leds av mycket kompetenta chefer i form av officerare spelar stor roll. I och med det borde spaningsgrupperna ha en större förmåga att kunna ta initiativ och komma med förslag som är viktiga för bataljonschefens beslutsfattande. Det leder till att bataljonschefen kan ta korrekta beslut snabbare och på så sätt kan tempot i bataljonens manöver ökas.

---

⁵⁶ Bataljonen har tre stycken luftburna skvadroner och en understödsskvadron i vilka samtliga grupper skall kunna lösa spaningsuppgifter med fast och rörlig spaning.

Ett exempel kan vara att bataljonens luftburna skvadroner (skytteskvadroner) själva löser spaning mot det första anfallsmålet medan bataljonsspaningsplutonen spanar mot anfallsmål på djupet. När sedan bataljonen löst sin första hands uppgift kan den med högt tempo i och med att den får stöd till beslutsfattandet och invisning av förbandet av bataljonsspaningsplutonen gå mot bataljonens andra hands uppgift. Det i sin tur ökar chanserna för att vi kommer innanför motståndarens beslutsgränser och uppnår ledningsöverläge.

Undantaget är om stora krav ställs på förslag på genomförandet mot bataljonens första hands uppgift då det bör övervägas att eventuellt sätta in del av bataljonsspaningsplutonen mot den uppgiften.

Bataljonen skall så långt det är möjligt tillse att ha en avdelad spaningsreserv. Syftet med det är att snabbt kunna insätta spaning när oförutsedda situationer eller tillfällen uppkommer vilket ökar bataljonens chanser att ta initiativet gentemot motståndaren. Som jag i min analys konstaterade bör spaningsreserven vara större desto mer osäkert läget är. Bataljonsspaningsplutonen lämpar sig väl för att med hela eller del av plutonen vara spaningsreserv. Det på grund av dess förmåga till rörlighet och att få samband. Även här spelar det stor roll att spaningsgrupperna leds av en officer vilket torde öka deras förmåga att planera och genomföra enskilda insatser med stora krav på att ge förslag som stödjer bataljonschefens beslutsfattande.

För att hela tiden ha möjligheten att med bataljonen ta initiativ och tillskansa sig eller bibehålla ledningsöverläge är det av stor vikt att alltid avdela en ny spaningsreserv om spaningsreserven utnyttjas. Eftersom det finns så många enheter inom den luftburna bataljonen som kan genomföra spaning så bör det vara enkelt att avdela en spaningsreserv ur till exempel de luftburna skvadronerna om bataljonsspaningsplutonen utnyttjas. Det kan dock behövas att den nya spaningsreserven tilldelas sambandssystem av ledningsplutonen.

Sammanfattat anser jag att:

- Bataljonen bör använda sig av alla sina ingående enheter som skall kunna genomföra spaning i syfte att frigöra sin mest kvalificerade spaningsresurs (bataljonsspaningsplutonen) för att spana på djupet i syfte att ge chefen ett gott beslutsunderlag för att fortsätta operationen i högt tempo efter lösandet av bataljonens första hands uppgift.
- En spaningsreserv är av stor vikt för att kunna möta eller utnyttja uppkomna situationer och på så sätt kunna agera och ta initiativet. Om spaningsreserven utnyttjas bör en ny spaningsreserv avdelas.

5.3 Bataljonsspaningsplutonen och strid.

När det kommer till stridsuppgifter till bataljonsspaningsplutonen är teorin något tvetydig. Det framgår att det är fullt möjligt att ge bataljonsspaningsplutonen stridsuppgifter som ta, störa, försvara och eldöverfall.

Det finns också exempel från till exempel Falklandskriget då spaningsplutoner anfallit och tagit terräng sida vid sida med skytteplutonerna.

Det framgår dock i svenska reglementen att man inte bör ge spaningsplutoner stridsuppgifter då de inte har samma stridsuthållighet som skytteförbanden.

Jag tycker också att man in i det längsta skall undvika att ge bataljonsspaningsplutonen stridsuppgifter dels för de har en lättare beväpning än skytteplutonerna men framförallt för att då binder man enligt mig upp bataljonens mest kompetenta spaningsenhet i strid. Om bataljonsspaningsplutonen används för att lösa stridsuppgifter bör andra enheter avdelas för att lösa spaning och det är en ekvation som för mig inte verkar rimlig. Självklart kan det uppkomma situationer då det är rätt att ge bataljonsspaningsplutonen stridsuppgifter men jag tror att de är ytterst ovanliga.

Det kan också finnas områden i "grå zonen" som till exempel att bataljonsspaningsplutonen genomför eldöverfall med sina prickskyttar i samband med att bataljonen anfaller ett anfallsmål som bataljonsspaningsplutonen har målövervakat, då anser jag inte att bataljonsspaningsplutonen binds mer än vad den annars skulle ha gjort.

För att sammanfatta anser jag alltså att det i huvudsak är kontraproduktivt gentemot strävan att nyttja sig av manöverkrigföring att låsa upp en så kompetent spaningsenhet som bataljonsspaningsplutonen i strid.

Vid försvarsstrid mot en starkare motståndare kan det dock i vissa fall vara rätt att kombinera spaningsuppgifter med stridsuppgifter med en lägre ambitionsnivå som eldöverfall och störa. Då kan bataljonsspaningsplutonen grupperas på ett sådant sätt att den ger bataljonen svar på spaningsfrågor som gäller motståndarens verksamhet samtidigt som den till exempel genomför eldöverfall med prickskyttar och indirekt eld. I det fallet anser jag att stridsuppgifter till bataljonsspaningsplutonen kan vara i linje med strävan till manöverkrigföring då syftet är att få kontroll på motståndarens verksamhet och sakta ner hans agerande så att bataljonen kan anpassa sitt försvar eller manövrera för att slå motståndaren.

När det kommer till strid har jag alltså kommit fram till följande:

- Det är kontraproduktivt mot strävan att nyttja sig av manöverkrigföring att binda bataljonsspaningsplutonen i strid. Vid försvarsstrid kan det i vissa fall vara rätt att ge bataljonsspaningsplutonen stridsuppgifter med låg ambitionsnivå som eldöverfall och störa.

6. Slutsatser

Nedan presenteras mina svar på frågan:

Hur bör bataljonsspaningsplutonen nyttjas för att stödja bataljonen i dess genomförande av manöverkrigföring?

- Under planeringsprocessen inför en operation med bataljonen bör bataljonsspaningsplutonen användas för att inhämta information och komma med förslag som stödjer bataljonschefen i hans beslutsfattande.

- Vid luftburna operationer bör bataljonsspaningsplutonen sättas in som förstyrka med främsta uppgift att rekognosera en temporär landningsplats för att därefter hantera landningsplatsen och visa in bataljonen till landningsplatsen.
- Vid situationer när kravet på insatta spaningsenheter är lägre lämpar sig bataljonsspaningsplutonen väl för att understödja bataljonen genom att rekognosera och hantera temporära landningsplatser för införseln av förstärkningar och underhåll.
- Under operationer där bataljonen strävar efter att slå en motståndare bör bataljonsspaningsplutonen spana på djupet i syfte att öka bataljonens möjlighet till tempo gentemot motståndaren.
- Bataljonsspaningsplutonen lämpar sig väl för att utgöra bataljonens spaningsreserv då beredskap för att snabbt kunna insätta spaningsenheter mot oförutsedda situationer eller uppkomna möjligheter krävs.
- Det bör undvikas att ge bataljonsspaningsplutonen stridsuppgifter då de inte har samma stridsuthållighet eller utrustning som skytteförbanden men främst för att man i så fall binder bataljonens mest kvalificerade spaningsenhet i strid. Att binda bataljonsspaningsplutonen i strid är kontraproduktivt mot strävan att utnyttja sig av manöverkrigföring då det är viktigare att ha handlingsfrihet med plutonen för att kunna skapa en god lägesbild.
- Vid försvarsstrid kan det finnas skäl att ge bataljonsspaningsplutonen spaningsuppgifter med kompletterande stridsuppgifter såsom eldöverfall i syfte att sänka motståndarens tempo för att på så sätt möjliggöra för bataljonen att anpassa sitt försvar eller manövrera för att slå motståndaren.

7. Sammanfattning.

Min uppsats initierades av att jag uppmärksammat ett problem vad gäller avsaknandet av litteratur som behandlar/reglerar hur man bör nyttja bataljonsspaningsplutoner för att effektivt stödja bataljonens strid.

Min frågeställning för uppsatsen blev således:

Hur bör bataljonsspaningsplutonen nyttjas för att stödja bataljonen i dess genomförande av manöverkrigföring?

För att svara på min fråga genomförde jag en litteraturstudie som i viss mån kompletterades med intervjuer av sakkunniga inom ämnet. Med hjälp av teorin från litteraturstudierna genomförde jag sedan en textanalys som mynnade ut i en diskussion kopplat mot min frågeställning.

Jag har i uppsatsen bland annat pekat på vikten av underrättelseinhämtningen för strävan att uppnå ett ledningsöverläge över motståndaren.

För att använda sig så effektivt som möjligt av bataljonsspaningsplutonen för att skapa sig och bibehålla ett ledningsöverläge över motståndaren har jag dragit ett par slutsatser om hur bataljonsspaningsplutonen bör nyttjas.

En av slutsatserna är till exempel vikten av att med bataljonsspaningsplutonen spana på djupet mot bataljonens andrahands mål och/eller beredduppgift. Syftet med det är att möjliggöra ett högt tempo för bataljonen och på så sätt komma innanför motståndarens beslutcykel.

8. Förslag på vidare forskning

Jag anser att det finns ett behov av att upprätta ett reglemente för bataljonsspaningsplutoner vid motsvarande lätta infanteribataljoner i den svenska försvarsmakten. Reglementet borde innehålla likna *Infanterireglemente Spaningsförband* från 1988. Dock bör det vara avhandla just bataljonsspaningsförband och förutom nyttjandet vid högintensiva konflikter även behandla nyttjandet av bataljonsspaning vid lågintensiva konflikter.

9. Slutord

Till sist citerar jag några tankvärda ord av den välkända och välrenommerade militärhistorikern John Keegan:⁵⁷

...underrättelsetjänst i krig , hur väl den än fungerar, inte med självklarhet visar vägen till seger. Seger är ett svårfångat pris som vinnas med blod snarare än med hjärnan. Underrättelseverksamheten är krigarens tjänarinna snarare än hans älskarinna.

Med de orden vill också jag påminna om att tillsist är det välutbildade, fysiskt och psykiskt starka, självupppoffrande soldater och förband som med sin vilja samt med deras liv och kroppar som insats vinner en strid.

---

⁵⁷ Keegan John, Att känna fienden (Bokförlaget Natur & Kultur, 2005. Originaltitel Intelligence in war, knowledge of the enemy from Napoleon to Al-Qaeda, 2003) s 22

10. Källförteckning

10.1 Litteraturförteckning.

- Adkin Mark, Goose Green (London, Cassel & Co , 2000)
- Infanterireglements Spaningsförband, (Stockholm, Försvarmakten, 1988, materielnummer M7741-111612)
- Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2006)
- Handbok Stridsgrupp/Brigadstridsgruppsstab (Förhandsutgåva, Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7739-352019, 2008)
- Metodhandbok Ledning bataljon Grunder (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7734-118111, 2004)
- Keegan John, Att känna fienden (Bokförlaget Natur & Kultur, 2005. Originaltitel Intelligence in war, knowledge of the enemy from Napoleon to Al-Qaeda, 2003)
- Militärstrategisk doktrin (Försvarmakten, Stockholm, 2002)
- Ändring till Taktisk anvisning luftburen bataljon,(Livregementets husarer, Försvarmakten, 2008)
- Försvarmaktens Underättelsehandbok del 1, (Försvarmakten, Försvarets bok- och blankettförråd, materielnummer M7745-774121, 1998)

10.2 Intervjuobjekt.

- Löjtnant Henrik Björdén, Livregementets Husarer K3, 31 Luftburna bataljonen.
- Major Per Ingemarson, Livregementets Husarer K3, Regementsstaben G3.

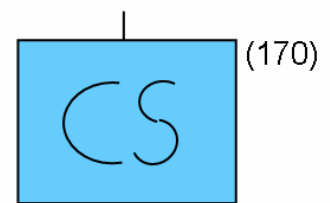
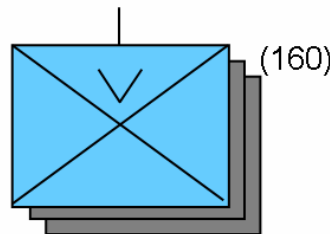
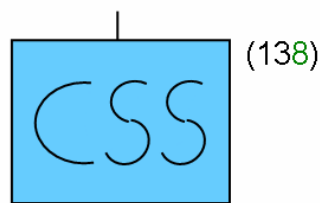
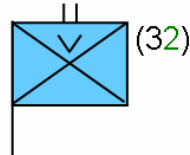
Bilaga 1. Intervjufrågor

- Vilka uppgifter ska bataljonsspaningsplutonen kunna lösa?
- Vilka krav har bataljonsspaningsplutonen på sig när det gäller rekognosering hantering och invisning till olika typer av landningsplatser?
- Över hur stor yta kan bataljonsspaningsplutonen rimligen lösa rörlig spaning till fots i småbruten terräng?
- Vilka krav på rapportering finns på bataljonsspaningsplutonen?
- Vilka sambandssystem finns på bataljonsspaningsplutonen?
- Vet du något om framtiden för bataljonsspaningsplutonen i och med översynen av insatsorganisationen?

Bilaga 2. Organisationskisser⁵⁸

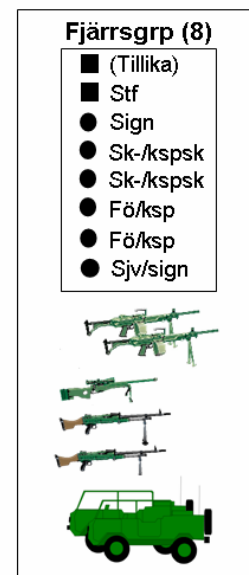
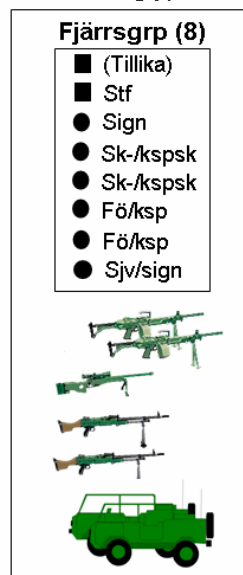
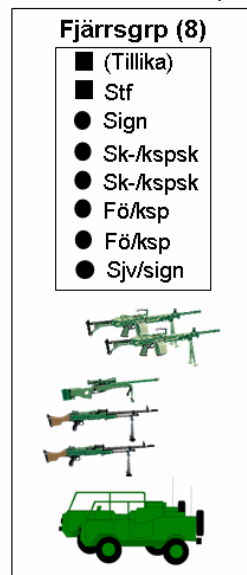

Luftburen bataljon (820)

Fjärrspaningspluton (24)

- Plutch (YO5 tillika C 1.to/1.grp)
- Stf (YO6 tillika C 2.to /2.grp)
- Stf 2 (YO7 tillika C 3.to /3.grp)

Lbbat org -09

⁵⁸ Ändring till Taktisk anvisning luftburen bataljon, (Livregementets husarer, Försvarmakten, 2008) s 11 och s 27.